

CRNA GORA

Agenda reformi u oblasti turizma

Pokazatelji razvoja turizma

Svjetski savjet za putovanje i turizam –WTTC

☐ Turizam u Crnoj Gori generiše:

- 663,8 mil. € ili 19,5% BDP.
- 29.000 radnih mjesta ili 17,6% ukupne zaposlenosti

☐ Procjene rasta za naredni period (prosječne realne stope):

- 8,9% prihoda (u 2023. god. 1,7 milrd. €)
- 5,8% zaposlenosti (u 2023. god. 59.000 radnih mjesta)

Centralna banka i procjene Ministarstva

- Prihodi od turizma u 2012. godini - 700 mil. €, rast 4,3%.
- Za pet godina (2012. u odnosu na 2007.) prihodi od turizma zabilježili rast od 46%.
- Pokrivenost spoljnotrgovinskog deficita prihodima od turizma u periodu 2001. – 2010. godine iznosila 31%. Pokrivenost deficita u 2009. godini i 2010. godini iznosila je 35%, odnosno, 38%.

MONSTAT

Ostvareno u 2012. god.

- 1,4 mil. turista rast 4,7%
- 9,1 mil. noćenja, rast 4,3%

Očekivanja za 2013.

- 1,5 mil. turista
- 10 mil. noćenja

Procjena – za tri mjeseca 2013. godine:

- Turisti - rast 5,8%
- Noćenja na prošlogodišnjem nivou.

I PORED PROGRESA KOJI JE OSTVAREN U PREDHODNOM PERIODU (2001. – 2012.) MORAMO I DALJE RADITI U PRAVCU:

- Razvoja i unaprijeđenja smještajnih kapaciteta
- Obogaćivanja turističke ponude, produženja sezone i ravnomjernijeg regionalnog razvoja
- Unaprijeđenja kvaliteta kadrova
- Boljeg povezivanja turizma i poljoprivrede
- Unaprijeđenja i daljeg razvoja brenda Montenegro Wild Beauty
- Promocije turističke ponude sa akcentom na on line promociju
- Pобољшanja dostupnosti
- Unaprijeđenja turističke infrastrukture (novi sadržaji, ski liftovi, kultura i sport, golf tereni, aqua parkovi, manifestacije, događaji i dr.)
- Unaprijeđenja prateće infrastrukture (vodo, elektroabdjivanje i tretman čvrstog otpada i otpadnih voda)
- Rješavanja problema koji su pristuni u sezonama (buka, čekanje na graničnim prelazima, siva ekonomija, i dr.)
- Unaprijeđenja svijesti o važnosti i koristima od turizma

HOTELI SA 4 I 5***** GENERIŠU NAJVEĆE KORISTI ZA EKONOMIJU

- prosječan hotelski prihod 8,3 puta veći od istog u hotelima sa 2 i 1 zvjezdicu
- prosječan prihod po smještajnoj jedinici u hotelima sa 5* za 70% je veći u poređenju sa vilama nivoa kvaliteta 5*.

Master plan za turizam

Projekcije za hotelske krevete standarda 3-5*:

- do 2010. god. - 50.000
- do 2020. god. - 100.000

- INVESTICIJE U HOTELSKE OBJEKTE SU SA DUGIM PERIODOM POVRAĆAJA

- INVESTICIJE U RAZVOJ APARTMANA IMAJU KRATAK PERIOD POVRAĆAJA, BRZ PROFIT (Slabiji efekti za ekonomiju)

- Jasne smjernice u prostornim planovima za održivu valorizaciju prostora
- Za već izgrađene apartmane, podsticaji za njihovo stavljanje u turističke svrhe, objedinjavanje i standardizacija
- Podsticaji za izgradnju hotela visoke kategorije i specijalizovanih ugostiteljskih objekata
- Puna primjena postojeće zakonske regulative (Odluka o prioritetnim lokalitetima i zakonske odredbe vezane za neizgrađene objekte)

Razvoj i unaprijeđenje smještajnih kapaciteta

- Definisane modele podsticanja izgradnje hotela sa 5* i 4*
- Definisane modele izgradnje pilot projekta "eco loge" - Bjelasica i Komovi
- Brend „crnogorski hotel“, i „crnogorsko seosko domaćinstvo“ i podsticaji za njihov razvoj
- Donošenje Programa podsticajnih mjera za unapređenje kvaliteta i kategorije
- Kreditne linije za obogaćivanje turističke ponude (npr. aqua parkovi, golf-tereni, bazeni, tematski parkovi, i sl.)
- Destimulisanje dalje apartmanizacije i nenamjenskog korišćenja smještajnih kapaciteta
- Razvoj „difuznih hotela“ (individualni programi za podsticaj razvoja)
- Povoljnosti za pretvaranje stambenih jedinica u hotelske kroz stimulativan poreski sistem koji će podstaći veću iskorišćenost postojećih smještajnih kapaciteta

Razvoj i unaprijeđenje smještajnih kapaciteta

- Aktiviranje hotela koji su van funkcije – definisanje posebnih programa za poboljšanje kvaliteta i stavljanje kapaciteta u funkciju
- Ubrzanje stečajnih postupaka
- Ubrzanje investicionih procesa u privatizovanim hotelima

Razvoj i unaprijeđenje smještajnih kapaciteta

- Ubrzanje i podsticaj realizacije započetih investicionih projekata (Luštica, Kumbor, Plavi horizonti, ...)
- Definisane mjere za unaprijeđenje investicione konkurentnosti (leaseback, fractional, dozvole za boravak i sl.).

PRODUŽENJE SEZONE

- Manifestacije – pred i postsezona
- Razvoj kongresne ponude i podsticaji za razvoj
- Stavljanje u punu funkciju i dodatna promocija objekata u funkciji turizma (npr. sportske hale, kulturni i vjerski objekti i sl.)
- Osmišljavanje i promovisanje aranžmana u pred i postsezoni.
- Uvođenje obaveznih škola skijanja (plivanja i sl.) i ekskurzija
- Razvoj dodatnih turističkih ponuda i sadržaja (npr. jedriličarstvo, “kitesurfing”, “surfing”, skijanje na vodi i drugi sportovi na vodi i sl.)

OBOGAĆIVANJE PONUDE I RAVNOMJERNIJI REGIONALNI RAZVOJ

Najveći dio turističkog prometa generišu primorske opštine

- Izrada studije opravdanosti formiranja AD Skijališta Crne Gore
- Diversifikacija turističke ponude (kulturni, vjerski turizam, seoski turizam, rafting, avanturistički, sportski turizam i dr.)
- Obogaćivanje ukupne ponude nacionalnih parkova.
- Realizacija golf strategije i izgradnja vježbališta za golf
- Izgradnja tematskih parkova
- Revitalizacija kulturnih i drugih objekata
- Izgradnja objekata u duhu tradicije (npr. lokalitet Vruja, Dodoši, Vranjinina i sl.)
- Izgradnja infrastrukture (ski liftovi, putevi) sa akcentom na Sjever
- Stavljanje u funkciju objekata od značaja za turizam (npr. pećine)
- Formiranje regionalnih razvojnih agencija.

= JAVNI RADOVI U TURIZMU

POVEĆANJE BROJA KVALIFIKOVANOG KADRA

NA SEZONSKIM POSLOVIMA U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU ANGAŽOVANO VIŠE OD 4.212 STRANIH DRŽAVLJANA

- Definirati stimulativne mjere za preduzeća koja ulažu u svoje zaposlene.
- Promocija stimulativnih mjera.
- Realizacija marketing kampanja za jačanje imidža zanimanja iz oblasti turizma i ugostiteljstva.
- Uspostaviti systemske veze između privrede i sistema obrazovanja.
- Izmjena plana i programa - više praktične nastave.
- Produženje profesionalne prakse na duži period (3-4 mjeseca).
- Razvijanje programa za zanimanja I i II nivoa obrazovanja (pomoćna zanimanja)
- Finansijska podrška za tehničko opremanje strukovnih škola.
- Cjeloživotno učenje .
- Preispitivanje zakonske regulative u dijelu priznavanje međunarodnih licenci
- Podizanje kvaliteta postojećih i otvaranje novih škola, regionalnog centra za obuku (Sjever)

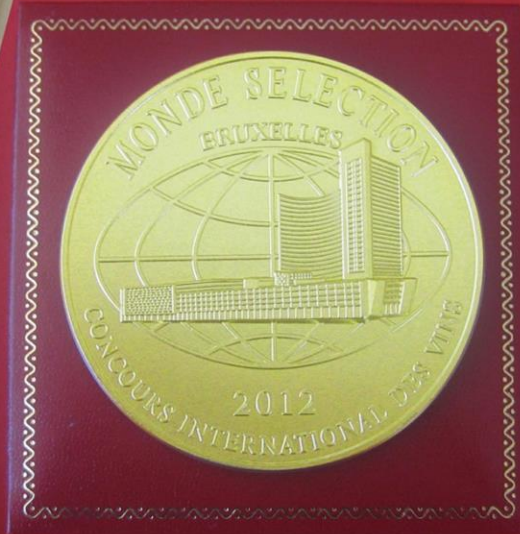

POVEZIVANJE TURIZMA I POLJOPRIVREDE

Izuzetan zanačaj za ekonomiju - Tradicionalni domaći proizvodi dodaju na vrijednosti turističkom proizvodu, a sa druge strane velike su mogućnosti za supstituciju uvoza

- Definisane podsticajnih mjera za proizvodnju tradicionalnih domaćih proizvoda i proizvoda koji se mogu proizvoditi u Crnoj Gori.
- Brendiranje tradicionalnih crnogorskih proizvoda.
- Nastavak realizacije kampanje „Ponudi domaće izaberi kvalitet“
- Bolja promocija proizvođača i povezivanje proizvođača sa ugostiteljskim sektorom

Plantaze

UNAPRIJEĐENJE I DALJI RAZVOJ BRENDA MONTENEGRO WILD BEAUTY

CRNA GORA IZDVAJA ZNAČAJNO MANJA SREDSTVA ZA PROMOCIJU U
ODNOSU NA KONKURENTSKE DESTINACIJE – HRVATSKA PREKO 34 MIL. €
CRNA GORA OKO 1 MIL. €

- Izrada novog spota
- Kampanje na globalnim mrežama
- Promocija ponude na tržištu Regiona
- Pružanje podrške realizaciji projekta *Dinamik packaging*
- Izrada komunikacionih strategija za blogovanje i za društvene mreže
- Promocije putem najpoznatijih portala za turističku promociju Trip Advisor, Your Tour, Google i sl.
- Definisane i implementacija posebnih komunikacionih, promotivnih i drugih strategija za značajna emitivna tržišta - Njemačka, Velika Britanija, zemlje Skandinavije i dr.

SUZBIJANJE SIVE EKONOMIJE

PROCJENJUJE SE DA JE PROSJEČNA STOPA SIVE EKONOMIJE U ZEMLJAMA
EU-27 19.5% BDP-a.

U CRNOJ GORI POSTOJE VELIKE MOGUĆNOSTI ZA BRZO SMANJENJE SIVE
EKONOMIJE

- Nastavak kampanje „Registrujte smještaj“
- Uspostavljanje Centralnog turističkog registra
- Podrška programima koji se izdvajaju po poreskom prilivu države.
- Uspostavljanje Jedinstvene elektronske evidencije turističkog prometa

AVIO DOSTUPNOST

44% RUTA U PERIODU JUN-AVGUST, 66% u U OSTALIH DEVET MJESECI

**CRNA GORA MORA OBEZBIJEDITI USLOVE DA BUDE NAJKONKURENTNIJA
DESTINACIJA!**

- Povećati konkurentnost cijena karata nacionalne avio kompanije (predsezona, postsezona)
- Povećanje konkurentnosti aerodromskih usluga (predsezona, postsezona)
- Rekonstrukcija i proširenje Aerodroma Tivat – izgradnja vodnog terminala
- Stvaranje preduslova za uvođenje noćnih letova na aerodromu Tivat
- Analiza mogućnosti za produženje radnog vremena na aerodromu Tivat
- Uvođenje novih linija – Skandinavija, Zapadna i Centralna Evropa i u saradnji, sa regionom, letovi za BRIK zemlje
- Produženje rada aerodroma Podgorica, shodno iskazanom interesovanju
- Intenzivnija promocija aerodroma Podgorica
- Poboljšanje unutrašnjeg vazdušnog saobraćaja (helikopteri).

DRUMSKA DOSTUPNOST

Preko kopnenih graničnih prelaza zabilježen je promet od 9.804.624 i 3.199.129 vozila u 2012

- Staviti u punu funkciju sve granične prelaze
- Rekonstrukcija graničnih prelaza
- Pojednostavljenje i ubrzanje procedure prelaska granice
- Liberalizacija viznog režima za emitivna tržišta

ŽELJEZNIČKA DOSTUPNOST

Promet - 356.663 putnika u 2012

- Uvođenje panoramskog voza
- Uvođenje vagona sa posebnim namjenama
- Podizanje nivoa kvaliteta usluga za prevoz željeznicom
- Skraćenje vremena putovanja (rekonstrukcije)
- Zajednička carinska kontrola

DOSTUPNOST MOREM – 16 miliona putnika prevezeno u 2012. na Jadranu

**Na lučkim graničnim prelazima Crna Gora - 828.898
putnika**

- Dalji razvoj nautičkog turizma
- Strategija razvoja nautičkog turizma
- Aktivno uključivanje lokalne zajednice
- Aktiviranje postojećih feribota i uključivanje u trajektne linije na Jadranu
- Nastavak kategorizacije marina
- Aktiviranje crnogorskih luka za kruzere
- Uvođenje novih brodskih linija
- Uvođenje redovnog lokalnog brodskog prevoza
- Uključivanje Crne Gore u zajedničku promociju i ponudu Jadrana

Realizujmo definisane aktivnosti, iskoristimo šansu i opravdajmo dobre ocjene i preporuke

(„Lonely Planet“, u okviru specijalnog izdanja “Best in Travel 2013”, Crna Gora proglašena jednom od deset najboljih svjetskih destinacija za putovanja).

TOP 10 COUNTRIES		16	
SRI LANKA	18	SOLOMON ISLANDS	38
MONTENEGRO	22	ICELAND	42
SOUTH KOREA	26	TURKEY	46
ECUADOR	30	DOMINICAN REPUBLIC	50
SLOVAKIA	34	MADAGASCAR	54

